Přízraky zítřka

Anatomie globálního traumatu a konec utopií

Pavel Hrejsemnou

IDEAIFY
idea beauty

Přízraky zítřka

-

Anatomie globálního traumatu a konec utopií

Pavel Hrejsemnou

Název knihy: Přízraky zítřka

Podnázev: Anatomie globálního traumatu a konec utopií

Autor: Pavel Hrejsemnou (autorova 62 kniha)

Nakladatel: IDEAIFY s.r.o. **Adresa nakladatele:** Na Studních 71, 284 01 Kutná Hora **Web:** www.ideaify.cz **E-mail:** info@ideaify.cz

Rok vydání: 2026 **Vydání:** První elektronické vydání **Počet stran:** 263 A5

Autorská práva a právní doložky

© 2026 Pavel Hrejsemnou a IDEAIFY s.r.o.

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována, ukládána v rešeršním systému, ani přenášena jakýmkoli způsobem a v jakékoli formě (elektronicky, mechanicky, nahráváním či jinak) bez předchozího písemného souhlasu autora a nakladatele.

ISBN (PDF verze): 978-80-88523-05-5

ISBN (ePuB verze): 978-80-88523-06-2

Upozornění: Informace obsažené v této knize jsou určeny pouze pro vzdělávací a informační účely. I když bylo vynaloženo veškeré úsilí k zajištění přesnosti a aktuálnosti obsahu, vydavatel ani autoři nenesou odpovědnost za případné chyby nebo opomenutí, ani za výsledky plynoucí z použití zde uvedených informací. Čtenář by měl vždy ověřit informace z více zdrojů a přizpůsobit je svým konkrétním potřebám.

Tvorba a produkce

Jazyk: Čeština

Grafický design, návrh obálky a sazba: IDEAIFY s.r.o.

Předmluva

Tato kniha je strukturována do čtyř částí záměrně.
Ne z literárního pohodlí, ale z nutnosti.

Čas, paměť, trauma a budoucnost nelze myslet nahodile. Jakmile se o to pokusíme, vznikne buď esejistický chaos, nebo uklidňující, ale prázdná syntéza. Čtyřdílná struktura této knihy odpovídá způsobu, jakým lidské vědomí skutečně funguje: nejprve **zakouší**, poté **zraňuje**, následně **projektuje** a nakonec je nuceno **nést odpovědnost**.

Každá část tedy není jen tematickým blokem, ale fází myšlení.

První část – Ontologie času a mechanismy paměti
se zabývá samotnými základy. Neptá se, *co* si pamatujeme, ale *jak je vůbec možné*, že něco jako minulost existuje. Zkoumá čas nikoli jako fyzikální veličinu, ale jako strukturu vědomí. Paměť zde není archivem faktů, nýbrž aktivním procesem selekce, vytěsňování a konstrukce identity. Tato část je nutná, protože bez pochopení toho, jak vzniká „minulost“, nelze porozumět ani traumatu, ani politice paměti, ani dnešní posedlosti historií.

Druhá část – Trauma: Rány, které nemizí
jde záměrně hlouběji a temněji. Zde se ukazuje, co se stane, když paměť selže – ne proto, že by zapomněla, ale proto, že si nedokáže vzpomenout beze zničení sama

sebe. Trauma je zde chápáno nikoli jako výjimka, ale jako strukturální prvek moderních dějin. Tato část zkoumá kolektivní vinu, mlčení, transgenerační přenos bolesti i nebezpečí, kdy se utrpení stává identitou. Bez této kapitoly by jakákoli řeč o budoucnosti byla morálně povrchní.

Třetí část – Utopie a dystopie: Architektury naděje a strachu
přesouvá pozornost k tomu, co teprve má přijít – nebo co se toho bojíme. Budoucnost zde není chápána jako otevřený horizont, ale jako pole projekcí, dluhů, technologických slibů a apokalyptických scénářů. Tato část se ptá, proč jsme ztratili schopnost představit si pozitivní budoucnost a proč se dystopie stala dominantním jazykem naší doby. Ukazuje, jak se strach z budoucnosti zpětně vrací a formuje naši přítomnost.

Čtvrtá část – Globální syntéza: Odpovědnost v bezčasí
se pokouší o spojení předchozích linií. Ne o smíření, ale o odpovědnost. V době, kdy je minulost fragmentovaná, přítomnost zahlcená a budoucnost kolonizovaná, se znovu otevírá otázka etiky: komu jsme zavázáni a za co. Tato část se obrací k nenarozeným, k planetě, k tichu, k únavě z dějin i k roli jednotlivce v době, kdy se odpovědnost systematicky rozptyluje.

Čtyři části tedy netvoří učebnicové oddíly, ale **mapu pohybu**: od času – přes ránu – k projekci – a nakonec k odpovědnosti.

Tato kniha neusiluje o konsenzus. Neusiluje ani o uzavřený systém. Je pokusem myslet poctivě v době, která poctivost považuje za slabost a rychlou odpověď za ctnost. Text je veden v první osobě, protože anonymní myšlení dnes příliš často slouží jako únik před důsledky vlastních slov.

Pokud má tato kniha čtenáře provést nějakou cestou, pak ne cestou poznání, ale **cestou bdělosti**. Bdělosti vůči minulosti, která se odmítá uzavřít. Vůči budoucnosti, která už dávno začala. A vůči sobě samým – tam, kde není možné skrýt se za jazyk, dobu ani kolektiv.

Tímto textem nezačíná odpověď.
Začíná odpovědnost.

Část I: Ontologie času a mechanismy paměti

Tato sekce zkoumá, jak lidské vědomí konstruuje „minulost“ a jak se z událostí stává historie.

Kapitola I

Fenomenologie přítomného okamžiku

Existuje vůbec „teď“, nebo jen utíkáme mezi stíny?

Dlouho jsem si myslel, že žiju v přítomnosti.
Říkal jsem to sobě i ostatním. Pracuj na sobě. Buď tady a teď. Soustřeď se. Neřeš minulost. Neboj se budoucnosti.
Zní to dobře. Motivačně. Čistě. Ale nebyla to pravda.

Ve skutečnosti jsem většinu života žil **mezi dvěma neexistujícími světy**.
Minulost už nebyla – a přesto mě řídila.
Budoucnost ještě nebyla – a přesto mě ovládala.

A přítomnost?
Ta byla jen **tenká trhlina mezi dvěma tlaky**. Tak úzká, že jsem si jí sotva všiml.

Teprve když jsem zpomalil – ne z lenosti, ale z vyčerpání – začal jsem si klást nepohodlnou otázku:
Existuje vůbec „teď“?

Přítomnost jako iluze

Filozofové o tom mluví už staletí. Edmund Husserl použil pojmy *retence* a *protence*.
Minulost, která ještě doznívá.
Budoucnost, která už se natahuje do přítomnosti.

Když slyšíme melodii, neslyšíme jednotlivé tóny odděleně. Slyšíme **celek v čase**. Právě díky paměti a očekávání.
Bez nich by nebyl žádný smysl. Jen zvuk.

A já si uvědomil, že **můj život funguje stejně**.

Když píšu, nepíšu jen to, co je teď.
Píšu to, co ve mně zůstalo. Co mě zranilo. Co mě formovalo.
A zároveň píšu pro někoho, kdo ještě neexistuje – budoucího čtenáře, budoucího mě.

Tak kde je přítomnost?

Možná není bodem.
Možná je **procesem**.

Proč se tak bojíme okamžiku

Když jsem se opravdu zastavil – bez telefonu, bez úkolu, bez role – přišel zvláštní pocit.
Ne klid.
Ale **neklid**.

Ticho totiž není prázdné. Je plné všeho, co jsme odkládali.

Minulost se začne hlásit.
Nevyřčené věty. Zmeškané příležitosti. Viny, které jsme si racionalizovali.
A budoucnost přestane být plánem – a stane se **nejistotou**.

Není divu, že se přítomnosti vyhýbáme.
Je to **nejnebezpečnější místo**, kde můžeme být.

V minulosti máme příběh.
V budoucnosti máme naději.
Ale v přítomnosti máme jen **pravdu**.

A pravda často bolí.

Chronometr jako nástroj moci

Jednou mi došlo, že náš problém s přítomností není osobní. Je **systémový**.

Čas jsme rozparcelovali.
Na pracovní. Volný. Produktivní. Ztracený.

Hodiny na zdi nejsou neutrální.
Jsou **disciplinární nástroj**.

Michel Foucault by řekl, že čas je jednou z nejúčinnějších forem moci. A měl by pravdu.
Protože když někdo ovládá váš čas, ovládá **váš životní rytmus**.

A když ovládá rytmus, ovládá i to, **kdy máte přemýšlet – a kdy ne**.

V takovém světě je přítomnost luxus.
Dokonce hrozba.

Člověk, který je skutečně přítomen, se totiž **nedá snadno řídit**.
Nepodléhá automatismům.
Nereaguje okamžitě.
A to je pro systém nebezpečné.

Můj osobní zlom

Pamatuji si přesně okamžik, kdy se něco zlomilo.
Nebyl dramatický. Nebyla to nemoc ani krize, jakou by šlo popsat v anotaci knihy.

Byla to obyčejná chvíle, kdy jsem si uvědomil, že **žiju rychleji, než dokážu prožít**.

Plnil jsem cíle, ale nepamatoval si cestu.
Dosahoval výsledků, ale necítil smysl.
Byl jsem efektivní – a přitom prázdný.

A tehdy mi došlo něco zásadního: **Čas není to, co nám chybí. Chybí nám přítomnost v čase.**

Ne víc hodin.
Ale víc **bytí** v těch, které máme.

Přítomnost jako akt odvahy

Být přítomen není mindfulness technika.
Je to **existenciální rozhodnutí**.

Znamená to přestat utíkat.
Přestat se schovávat za budoucí „až“.
Přestat se omlouvat minulostí.

Jean-Paul Sartre tvrdil, že jsme odsouzeni ke svobodě.
Já bych dodal: **odsouzeni k přítomnosti**.

Nemůžeme být jinde než tady.
Nemůžeme jednat jindy než teď.

Všechno ostatní je konstrukce mysli.

A právě proto je přítomnost tak radikální.
Protože v ní **nemáme výmluvy**.

Co z toho plyne

Pokud neexistuje čisté „teď“, ale jen proud vědomí mezi pamětí a očekáváním, pak vyvstává nepříjemná otázka:

Kdo vlastně žije můj život?

Minulé verze mě?
Budoucí projekce?
Nebo já – tady, v tomto okamžiku, s plnou odpovědností?

Tato kniha nebude útěchou.
Nebude ani manuálem štěstí.

Bude **pozvánkou k bdělosti**.
K životu, který se neschovává v příbězích o včera a zítra.

Protože možná jediné, co skutečně máme, není čas.
Ale **odvaha být v něm přítomen**.

Kapitola II

Archiv a selekce

Proč si nepamatujeme pravdu – a proč je to nutné

Dlouho jsem věřil, že paměť je něco jako trezor.
Že si prostě ukládáme události, zkušenosti, fakta – a když potřebujeme, vytáhneme je ven.
Čisté. Neutrální. Objektivní.

Byla to jedna z největších iluzí, jaké jsem kdy měl.

Paměť není archiv.
Paměť je **redakce**.

A redakce vždycky škrtá.

Zapomínání není chyba systému. Je to jeho podmínka.

Kdybychom si pamatovali všechno, **zhroutili bychom se**.
Každou trapnost. Každé odmítnutí. Každou křivdu. Každý detail bolesti.

Lidské vědomí by to neunneslo.

Zapomínání proto není selhání.
Je to **ochranný mechanismus**.

Jenže problém nastává ve chvíli, kdy zapomínání přestane být osobní – a stane se **organizovaným**.

Když už nezapomínáme proto, abychom přežili,
ale proto, aby **někdo jiný mohl vládnout vyprávěním**.

Kdo rozhoduje, co si smíme pamatovat

Každá společnost má svůj archiv.
Nejen v budovách, knihovnách nebo serverech.
Ale v učebnicích. V památnících. Ve státních svátcích. V oficiálních větách, které se opakují tak dlouho, až znějí jako pravda.

A stejně jako v každém archivu platí jedno pravidlo:
něco je vystaveno – a něco zůstává ve sklepě.

Některé příběhy se vyprávějí pořád.
Jiné jen šeptem.
A některé vůbec.

Ne proto, že by nebyly důležité.
Ale proto, že jsou **nepohodlné**.

Historie jako vítězný protokol

Říká se, že dějiny píší vítězové.
Ale přesnější by bylo říct:
dějiny editují ti, kdo zůstali u moci dostatečně dlouho.

V každém režimu, v každé ideologii, v každé epoše.

Nejde jen o to, co se stalo.
Jde o to, **co se smí stát významným**.

Kolik životů musí zmizet, aby se událost nevešla do učebnice?
Kolik utrpení je „přijatelné“, aby nenarušilo velký příběh národa, pokroku, revoluce?

A tady si musím přiznat něco nepříjemného:
Děláme to i sami sobě.

Můj osobní archiv

Když se dnes ohlédnu za svým životem, vidím jasně, jak selektivní jsem byl.

Pamatuji si úspěchy.
Pamatuji si momenty, kdy jsem obstál.
Pamatuji si chvíle, kdy jsem měl pocit kontroly.

Ale musel jsem se naučit **pracně dolovat** i ty jiné vzpomínky.
Okamžiky, kdy jsem selhal.

Kdy jsem mlčel, i když jsem měl mluvit.
Kdy jsem se přizpůsobil, abych neztratil pozici.

Tyhle věci paměť sama nenabízí.
Musíte je z ní **vytáhnout násilím**.

A právě proto většina lidí raději nechá archiv zavřený.

Kolektivní zapomínání jako strategie

Společnosti fungují podobně jako jednotlivci.
Také si vytvářejí **obhajitelný obraz sebe sama**.

Říkáme si:
– tehdy to bylo nutné
– byla to jiná doba
– my jsme to nemohli vědět

To všechno jsou věty, které nepopisují minulost.
Popisují **náš strach ji vidět**.

Zapomínání se pak tváří jako smíření.
Ale často je to jen **odklad konfliktu**.

To, co nebylo pojmenováno, se totiž vrací.
V jiné podobě.
V jiné generaci.
V jiném jazyce – ale se stejným nábojem.

Památníky jako hroby významu

Jednou jsem stál před památníkem, kolem kterého lidé chodili bez povšimnutí.
Byl tam. Velký. Kamenný. Oficiální.

A přesto mrtvý.

Uvědomil jsem si, že památníky často neslouží k paměti.
Slouží k **jejímu uzavření**.

„Tady je to pohřbené. Už se k tomu nemusíme vracet."

Ale paměť nefunguje jako hřbitov.
Spíš jako **podzemní voda**.

Můžete ji zakrýt betonem, ale jednou si cestu najde.

Pravda není kompletní. Je poctivá.

Neexistuje úplná paměť.
A každý, kdo vám tvrdí opak, manipuluje.

Ale existuje **poctivá selekce**.

Taková, která přizná:
– toto víme
– toto jsme zapomněli
– toto jsme nechtěli vědět

To je rozdíl mezi mýtem a zralostí.

Zralá společnost se nebojí říct:
„Tady jsme selhali.“
„Tady jsme ublížili.“
„Tady jsme mlčeli.“

Ne proto, aby se trestala.
Ale aby **nemusela lhát sama sobě**.

Proč je pravdivá paměť nebezpečná

Protože bere jistoty.
Rozkládá jednoduché příběhy.
Nutí nás přestat se vidět jen jako oběti nebo hrdiny.

Pravdivá paměť vytváří **odpovědnost**.

A odpovědnost je vždycky nepohodlná.

Možná i proto dnes tolik bojujeme o minulost.
O její výklad. O její symboly. O její jazyk.

Nejde o historii.
Jde o **kontrolu přítomnosti**.

Co si z toho odnáším

Paměť není to, co máme.
Paměť je to, **co si dovolíme unést**.

A odvaha není pamatovat si všechno.
Odvaha je **nezapomenout to podstatné** – i když to bolí.

Protože zapomenutá pravda se nevytratí.
Jen čeká, až se vrátí v horší podobě.

A čím déle ji držíme zavřenou v archivu, tím větší účet nám jednou vystaví.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázku z knihy Přízraky zítřka – Anatomie globálního traumatu a konec utopií.
Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.